

طراحی بسته‌های خط‌مشی سناریو مینا ملت سازی در جهت توسعه پایدار با رویکرد پویایی‌شناسی سیستم‌ها

احمد شجاعیان^۱، علی اصغر پورعزت^۲، غلامرضا معمارزاده طهران^۳

چکیده

از آنجا که عصر حاضر، عصری پیچیده همراه با ابهام، نوآوری و تغییر است، در این عصر، بیشترین تاکید بر استفاده از تکنیک‌های برنامه‌ریزی سناریو مینا است. سناریوهایی که در زمان عدم قطعیت و پیچیدگی، بسیار مهم هستند، با داشتن یک جامعه یکپارچه و هماهنگ، نظام سیاسی می‌تواند برای توسعه و بهبود شرایط زندگی شهروندان تمرکز بیشتری نماید و بستر ساز توسعه پایدار در کشور گردد. این پژوهش به دنبال طراحی بسته‌های خط‌مشی ملت سازی در جهت توسعه پایدار در پرتو روش خط‌مشی‌گذاری سناریو مینا می‌باشد. در این مقاله از روش پویایی سیستم در طراحی بسته‌های خط‌مشی ملت سازی در جهت توسعه پایدار استفاده شده است. ابتدا در بخش کیفی با روش مصاحبه با خبرگان مرتبط با موضوع تحقیق استفاده گردید که پس از ۱۲ خبره به اشباع نظری رسیدیم، که برای تحلیل از روش تحلیل مضمون استفاده گردید و به ترسیم نمودارهای علت و معلولی پرداخته شده است. و برای طراحی الگوی پویایی سیستم از نرم‌افزار Vensim استفاده شده است و در نهایت پنج سناریو برای تحلیل ملت سازی در جهت توسعه پایدار تدوین گردید. سناریو اول بررسی تغییرات متغیر انباشت با افزایش انسجام اجتماعی، سناریو دوم بررسی تغییرات متغیر انباشت با افزایش کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی، سناریو سوم بررسی تغییرات متغیر انباشت با افزایش پایداری اقتصادی، سناریو چهارم بررسی تغییرات متغیر انباشت با کاهش فساد سازمان یافته، سناریو پنجم بررسی تغییرات متغیر انباشت با کاهش کنترل و سانسور رسانه‌ای تدوین شد.

واژگان کلیدی: خط‌مشی، ملت سازی، توسعه پایدار، پویایی‌شناسی، انسجام اجتماعی

۱- دانشجوی گروه مدیریت، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- استاد گروه مدیریت، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). pourezzat@ut.ac.ir

۳- دانشیار گروه مدیریت، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

طبقه بندی موضوعی: **B22, C61, D63, D72, D73, E24, E61, E70, G38, H12,Q01, Q15,Q20,Q53, Z18**

مقدمه:

« ملت‌سازی ^۱ »: روندی جامعه‌شناختی - تاریخی است که از طریق آن با کم رنگ شدن تمایزهای قومی، قبیله‌ای، نژادی، جنسیتی، زبانی و ..... تعداد متناهی از « مردم » در « سرزمینی مشخص » به « هویت مشترک تاریخی » دست می‌یابند و بدان مرجع ملی احساس تعلق می‌کنند و حفظ ارزش‌های آن را از وظایف حیاتی خود تلقی می‌کنند (Gooderzi, 2008). ملت‌سازی، امری راهبردی با دید آینده‌نگرانه و آینده پژوهانه است. که با هدف شکل‌دهی جامعه‌ای برتر و آرمانی انجام می‌پذیرد. ملت‌سازی، توسعه ارزش و هدفی مشترک است؛ هدفی دست‌یافتنی که از طریق ساماندهی خردمندانه ملت، مقدمات کامیابی در تحقق آن فراهم شود (Wilmer, 2022). یکی از ابزارهای پیوند میان دولت و ملت، خط‌مشی‌های اجتماعی، به ویژه در قلمرو تأمین رفاه و تحقق عدالت اجتماعی هستند. تدوین خط‌مشی‌های اجتماعی به منظور برقراری رفاه اجتماعی و گسترش عدالت اجتماعی از دغدغه‌های همیشگی بسیاری از دولت‌ها بوده است؛ از این رو، دولت‌ها تلاش می‌کنند تا از طریق تدوین خط‌مشی‌های اجتماعی، بقا و مشروعیتشان را تضمین کنند. خط‌مشی‌های اجتماعی از طریق باز توزیع عادلانه منابع جامعه، به برقراری عدالت اجتماعی و تأمین مشروعیت نظام سیاسی منجر می‌شوند و زمینه پیشبرد فراگرد دولت - ملت‌سازی را فراهم می‌سازند (Karakhani, 2015). در معنای مدرن، دولت و ملت یک ارتباط دو سویه با یکدیگر دارند؛ لذا هر چه ارتباط و وابستگی تنگاتنگ دولت و ملت افزایش یافته و تحکیم یابد، در نظام بین‌الملل به منزله کشورهای برخوردار از اقتدار ملی بالا، شناخته می‌شود (Sardarnia, 2019). در رویکرد توسعه پایدار به عنوان یکی از بزرگترین چالش‌های جهانی، تلاش برای توسعه اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی با حفظ حقوق و منافع نسل‌های آینده مورد تأکید قرار می‌گیرد (Robert et al, 2005). با ناتوانی دولت‌ها در پاسخگویی به نیازهای

¹ Nation-building

گوناگون مردم و منطبق نبودن نیازها و خواسته‌های شهروندان با طرح‌ها و برنامه‌های ارائه شده و ضرورت مسئولیت‌پذیری بیشتر در اداره امور عمومی، امروزه الگویی از اداره امور عمومی بر پایه نگرش نوینی از حکمروایی مطرح شده است که همسو با دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی به مشارکت جدی در اداره امور عمومی می‌پردازد. بررسی عناصر اصلی و تحولات اجتماعی- فنی اساسی پارادایم جدید حکمرانی و برجسته کردن ارزش آن برای درک پویایی شهرهای هوشمند با مقایسه و تضاد حکمرانی باز با پارادایم‌های حاکمیتی موجود است، در واقع ما به یک پارادایم جدید نیاز داریم که بهتر بتواند این اشکال نوظهور حکومت را توضیح دهد [Meijer et al, 2019](#).

هر چند پژوهش‌های متعددی درباره ملت‌سازی، به ویژه در کشورهای در حال توسعه انجام شده است ([Zargar, 2008](#)؛ [Hilali, ۲۰۲۲](#)؛ [Alix, 2019](#)؛ [Udayashani, 2022](#))، کمتر به مقوله ملت‌سازی با [Rahimi, 2016](#)؛ [Pourezat, A. Taheri Attar, 2010](#))، کم‌تر به مقوله ملت‌سازی با رویکرد توسعه‌پایدار توجه شده است و عمدتاً بر جنبه‌های هویتی و سیاسی آن تأکید شده است. ضمن اینکه ماهیت تکامل‌پذیر و فراگردی ملت‌سازی و استمرار حفظ موجودیت و هویت هر ملت، مقوله‌ی پیچیده‌ای است که کمتر مورد توجه پژوهشگران و صاحب‌نظران قرار گرفته است. امروزه سازمان‌های ایرانی دچار چالش چند بعدی هستند که ناشی از تعارض «نظام فهم» انسان ایرانی با منطق «عمل عقلانی» در سازمان‌های نو است. برای توسعه منابع انسانی و متعاقباً توسعه کشور، باید عوامل سازنده و موثر بر چند و چون فهم انسان ایرانی را در افق زمانی حال فهم کرد. توسعه باید حداقل سه جنبه عمده اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را در برگیرد ([Fenni, 2008](#)). در جامعه ایران ملت‌سازی اولویت بالایی دارد زیرا کشش‌هایی بسوی تفرقه می‌تواند عاملی در جهت مخالفت با توسعه باشد، در صورتیکه ملت‌سازی عادلانه انجام نشود، کشش‌گریز از مرکز زیاد می‌گردد و همواره احتمال دارد که تفرقه اقوام به منزله مانع توسعه، ظهور و بروز کند. شیوه خط‌مشی‌گذاری کنونی ما در ارتباط با آنچه برای حکمرانی مؤثر در ارتباط با ملت‌سازی و ارتباط با اقوام لازم است، از نظر

ابزارها و ظرفیت‌ها بسیار ضعیف است و از هر سمت کشور صدای اعتراض به وضع موجود و محرومیت و عدم تناسب از برخورداری از امکانات را می‌شنویم. با توجه به تنوع اقوام در کشورمان ایران و بالاخص تنوع قومی در کنار مرزها و پیوستگی قومی آنها با خارج مرز، نظیر کردها، اعراب و آذری‌ها در غرب، بلوچ‌ها در شرق، ترکمن‌ها در شمال شرق، در صورتیکه فرایند ملت‌سازی به درستی انجام نگیرد، تعلق خاطر به میهن اصلی، جایش را به تعلق خاطر به وطن خارجی می‌دهد؛ بنابراین تبیین بسته‌های خط-مشی ملت‌سازی در جهت توسعه پایدار، یک ضرورت اساسی بوده که نظریات دولت و مدیریت دولتی، پاسخ‌های متعدد و متنوعی به آن داده‌اند و در این میان استخراج پاسخ متناسب با شرایط خاص کشور از ضرورت بالایی برخوردار است. از این رو، می‌توان گفت که این پژوهش درصدد آن است که با رصد الزامات ملت‌سازی و طراحی خط-مشی‌های خوب، راهکارهایی را برای توسعه پایدار، به منظور دفع تهدیدها و بهره‌گیری از فرصت‌های ناشی از تنوع فرهنگی و قومی تدوین کند. در بررسی‌های انجام شده در بین مقالات و کتب داخلی و بین‌المللی از پژوهش‌های ذکر شده، غالباً از ۴ مولفه توسعه پایدار، خط‌مشی‌گذاری، جهانی‌شدن و ملت‌سازی، رابطه دو مولفه و تاثیرگذاری آن بر جامعه آماری بررسی گردیده و به دلیل فقر منابع در این حوزه، منابع اندکی در دسترس پژوهشگر قرار داشت و این می‌تواند خلا نظری در این حوزه ایجاد کند و نقش خط‌مشی‌گذاری ملت‌سازی در جهت دستیابی به توسعه پایدار در عصر جهانی‌شدن ارتباطات را بررسی نماید. در دنیای امروز، توسعه پایدار به عنوان یک هدف بلندمدت، نیازمند رویکردی سیستمی و پویایی در تدوین خط‌مشی‌ها است. لذا طراحی بسته‌های خط‌مشی سناریو مبنا با استفاده از رویکرد پویایی‌شناسی سیستم‌ها، یک چارچوب گسترده و کامل برای ملت‌سازی و توسعه پایدار ارائه می‌دهد. با توجه به پیچیدگی جوامع مدرن، این رویکرد امکان اجتناب از مشکلات ناشی از تغییرات غیرمنتظره را فراهم می‌سازد و به مسئولان ابزارهای لازم برای سازگاری با دینامیک‌های جامعه را ارائه می‌دهد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ملت‌سازی به مثابه یک مفهوم، طی سال‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ در میان آن دسته از دانشمندان علوم سیاسی که رهیافتی تاریخی داشتند، رواج یافت. ملت‌سازی نخست به منظور توصیف فراگردهای انسجام و پیوستگی ملی به کار می‌رفت؛ سطحی از انسجام ملی که منجر به استقرار دولت-ملت‌های جدید و متمایز ساختن آنها از اشکال متنوع دولت‌های سنتی مثل دولت‌های فئودالی و پادشاهی، دولت‌های کلیسایی و امپراتوری‌ها شد. واژه‌ی «ساختن» در ملت‌سازی، استعاره و تمثیلی است بر گرفته از معماری که بر وجود عاملانی آگاه و مدبر در مدیریت در سطح ملی دلالت دارد؛ عاملانی همچون معماران، مهندسان، و نجاران که با آگاهی و اشراف بر امور، برای خلق پدیده‌ای نوین اقدام می‌کنند. به هنگام ملت‌سازی نیز عاملان و بازیگران در صدد ایجاد و خلق ملتی نوین یا احیاء ملتی فروپاشیده‌اند. اما در فراگرد ملت‌سازی این اقدام دو جنبه دارد، هم مشتمل بر راهبردهای آگاهانه‌ای است که رهبران دولت‌ها در پیش می‌گیرند، و هم بر تغییرات و تحولات ناخواسته اجتماعی دلالت دارد (Taheri, 2013).

مفهوم ملت، مفهومی اعتباری است که تحقق آن در جهان خارج، منوط به تعهد مستمر عامه مردم به حفظ آن است. مفهوم جدید ملت، حاصل تغییر معنایی طولانی و پیچیده است. این مفهوم با واژه لاتین نیشن^۱ به معنی «چیزی زاده شده» پدید آمد (Udayashani, 2022). معنی غالب واژه «ملت»، در اواخر قرون وسطی «جمعیت صاحب عقیده» بود. واژه ملت در ادوار تاریخی معانی متفاوتی به خود دیده و دگرگون شد تا اینکه امروز «ملت» را مترادف «مردم» می‌دانند (Matil, 2003).

ملت‌سازی، نخست به منظور توصیف فراگردهای انسجام و پیوستگی ملی به کار می‌رفت؛ سطحی از انسجام ملی که منجر به استقرار دولت-ملت‌های جدید و متمایز ساختن آنها از اشکال متنوع دولت‌های سنتی شد. ملت‌سازی، توصیف‌گر همگرایی و انسجام گسترده میان دولت و جامعه، توسعه و بسط یک هویت مشترک است. نظریه‌های بعدی مطروحه در باب ملت‌سازی به نوعی حاشیه‌نویسی بر تفکرات

¹ Nation

اولیه در این حیطة بوده، و الهام گرفته شده از افکار و ایده‌های نخستین در ساحت ملت‌سازی محسوب می‌شوند (Anderson, 2001).

پژوهش‌های متعددی درباره ملت‌سازی انجام شده، مولفه‌هایی چون یکپارچگی ملی و جنبش‌های اجتماعی، خط‌مشی و قدرت را عامل ملت‌سازی دانسته، عواملی چون ایدئولوژی و نژادپرستی را مانع آن می‌داند (Udayashani, 2022). راهبردها و اقدامات نخبگان، ارتباطات عمومی (Wilmers, 2022)؛ کنترل فساد، مبارزه با خشونت و ترور، توسعه معیارهای اخلاقی، عدالت‌طلبی، گسترش مساوات، دریافت مالیات، توسعه علمی و فرهنگی، استقلال، تمامیت ارضی (Ugwu, 2020)، نوسازی، دموکراتیزه شدن، سیاست باثبات، همگرایی ملی و اقتصادی پایدار، توسعه فرهنگ‌ها و مذاهب، همبستگی (Hilali, 2022)، هویت ملی، تاریخ مشترک، آئین‌ها و رسوم کهن (Reny, 2022)، کنترل تناقضات درونی، توافق و اتحاد، احترام به قانون (Alix, 2019)، افق ذهنی ملت‌سازان، نهادهای ملی (Liebisch, 2020)؛ چشم‌انداز مشترک اقوام، تحکیم انسجام اجتماعی، حکمرانی خوب، خدمات دولتی نوین (Pourezzat, 2012)، تدارک زیربنای فناورانه، حقوق شهروندی، تفاوت‌گذاری هویتی و استانداردهای مشترک رفتاری (Zargar, 2008) همه حکایت از موانع ملت‌سازی است.

پورعزت و همکاران (2012) در مقاله با عنوان "ملت‌سازی در اندیشه و اخلاق حکمرانی امام خمینی (ره)" اشاره دارد، اهتمام به ملت‌سازی مستلزم فراهم آوردن مجموعه عواملی است که ممکن است در هم افزایی خود به تحقق ملتی واحد بینجامد و گویا مهمترین عاملی که هر ملت را متحد می‌سازد و حفظ می‌کند، هدف مشترک و مقصد و راهی است که به پیروی از رهبران خود طی می‌کند. دلیرپور (۲۰۱۴) در مقاله با عنوان "بحرانهای دولت-ملت‌سازی و استراتژی‌های توسعه در ایران" اشاره دارد، فرایند هم‌رایی نیازمند هویت‌یابی است. هویت‌یابی فرایند دشوار گذار از خرده فرهنگ‌های سنتی و گروهی و رسیدن به خرد جمعی است. (Singh, 2023) در پژوهشی با عنوان "درک نظری از حکمرانی و حکمرانی خوب" ادعان کرد، تحلیل حکمرانی خوب نیازمند

دیدگاهی یکپارچه است و چالش‌هایی را در برآوردن انتظارات شهروندان ایجاد می‌کند. (Roelofs, 2023) در پژوهشی با عنوان "حکمرانی خوب در نیجریه" با تکیه بر کار میدانی اصلی در نیجریه، برای مفهوم‌سازی مجدد نوآورانه از حکمرانی خوب بحث کرده و گزارش جدیدی از معنای پاسخگو بودن و شفاف بودن رهبران ارائه داده است. حکمرانی خوب در نیجریه با محوریت ظهور «مدل لاگوس»^۱ در جنوب غربی یوروبا^۲، صدای تاجران کنار جاده‌های^۳ و رهبران بازارهای کوتاه‌مدت^۴ را در کنار صدای مقامات دولتی محلی، پدرخوانده‌های سیاسی و تکنوکرات‌ها قرار داده و با انجام این کار، حکمرانی خوب «اجتماعی شده»^۵ را تئوری می‌کرد. رولوف ارزش کار میدانی برای تئوری سیاسی و احتمالات مرتبط با آن برای استعمارزدایی از مطالعه سیاست را نشان می‌دهد. رولوفز با به چالش کشیدن مفروضات دیرینه بانک جهانی و سایر نهادهای بین‌المللی مبنی بر اینکه سیستم‌های سیاسی آفریقا از نظر آسیب‌شناسی ناکارآمد هستند، نشان داد که سیاست در نیجریه چیزهای زیادی در مورد حکمرانی خوب به ما می‌آموزد. (Rapanyane & Legodi, 2021) در مقاله‌ای با عنوان "کودتا، جنبش‌های شورشی، درگیری‌های داخلی و خشونت قومی به عنوان نشانه‌های بحران در فرآیند ملت‌سازی در جمهوری آفریقای مرکزی" به تجزیه و تحلیل ناآرامی‌های مدنی در جمهوری آفریقای مرکزی پرداختند که توسط یک خصومت قدیمی و پیچیده بر سر دسترسی به شبکه‌های مالی، کنترل تجارت و دسترسی به منابع طبیعی صورت پذیرفته است. (Bornman, 2021) در پژوهشی با عنوان "ایده ملت آفریقای جنوبی: شناسایی ملی و پیامدهای آن برای وحدت ملی" به مرور گفتمان‌های نظری متفاوت و تحقیقات ثانویه در مورد ملت آفریقای جنوبی و نحوه نگرش و اداره آن پرداخته و بیان کردند به جای پیروی از استراتژی‌های بحث برانگیز ملت‌سازی، باید سیاست‌هایی برای به رسمیت شناختن و

¹ Lagos Model

² Yoruba

³ roadside traders

⁴ small-time market leaders

⁵ 'socially-embedded' good governance

تطبیق اشکال متنوع هویت اجتماعی اجرا شود. (Veer, 2021) در مقاله ای با عنوان "چه چیزی فراتر از ملت است؟" به مفهوم ملت سازی و اصالت مردم بر وکالت حاکمان پرداخته است. (Asuelime, 2021) در پژوهش خود با عنوان "ملت سازی، انتقال دموکراتیک و ژنرال های نظامی در زیمبابوه و سودان" بیان داشته است که بی اعتمادی بین نخبگان سیاسی و ژنرال های نظامی، رقابت برای نفوذ بین ارگان های امنیتی دولت ها، بی اعتمادی بین ارتش و غیرنظامیان در طول دوران مختلف، همه اینها بر عدم گذار دموکراتیک مناسب برای ملت سازی پایدار تأثیر گذاشته است. (Ajaebili, 2015) در مقاله ای با عنوان "یک قرن پس از ادغام: تأملاتی در مورد تاریخ و ملت سازی در نیجریه، ۱۹۱۴-۲۰۱۴" بیان کرد که ائتلاف ناشی از ادغام، قادر به توسعه سرمایه داری پایدار و توانمندسازی واقعی اکثریت سیاه پوست گردید و این امر را یک پیشرفت مثبت از نظر ایجاد و تحکیم دموکراسی در آفریقای جنوبی می داند.

روش شناسی

فرایند پویایی سیستم ها: در این رویکرد سعی شده با بهره گیری از تفکر سیستمی، مسائل سیستم های پیچیده با استفاده از مدلسازی ریاضی کشف شود. اولین مرحله تعریف مسئله است که باید به گونه ای پویا و بر حسب رفتار متغیرها ارائه شود. مفهوم سازی مدل در واقع تجرید معانی پدیده های جهان واقعیات برای مدل است که در چارچوب متغیرها و سازه ها تحقق می یابد و مسیری راز سطح کلی تا سطح جزئی می پیماید. دسترسی به منابع اطلاعات و گردآوری بسیار مهم است. از این رو مدل سازی باید اطلاعات و نتایج شبیه سازی مدل را برای استفاده در تصمیم گیری مجریان سیستم و ارزیابی سیاست های اتخاذ شده ارائه دهد. در فرمول بندی حلقه های بازخورد حاصل از تبادل اطلاعات سیستم، نقش اطلاع رسانی مهمی بر عهده دارند. چنانچه متغیر A بر B تاثیر بگذارد، حلقه ی بازخوردی تاثیر B بر A چگونه خواهد بود؟ گزاره های ساختاری بازخوردی در مدل بر اساس فرضیه های پویا شکل می گیرند و برای استفاده در ایجاد رفتار پدیده ی موردنظر یا حداقل کمک به آن بکار می روند. این فرضیه های پویا در مرحله ی مفهوم سازی مدل تدوین می شوند، هر چند که وضعیت سازگاری در

ساختارهای بازخوردی فقط پس از چندین تکرار در مراحل مفهوم سازی، فرمول بندی، شبیه سازی و ارزیابی امکان پذیر می‌شود. تعیین خط‌مشی‌ها، رویه‌ها و راهبردهای برنامه‌ها و سیاست‌های اتخاذ شده در چارچوب تحلیل سیاست‌ها به عنوان اجزای مختلف گام ششم به حساب می‌آیند گام پایانی مرحله بهره‌برداری از مدل است. در این مرحله الگوهای تصمیم‌گیری مربوط به واقعیتی شکل می‌گیرد که مدل در جهت معرفی آن تدوین شده است. بطور خلاصه گام‌های فرایند به شرح جدول (۱) است.

جدول (۱) مراحل نظری مدل سازی (حمیدی زاده، ۲۰۱۴)

ردیف	مراحل	وظایف و ارتباطات
۱	تعریف مسئله	- محتوی مسئله و نمادها - رفتار متغیرها و پدیده‌های مسئله
۲	مفهوم سازی مدل	- هدفهای مدل - مرز سیستم و مدل - ساختار بازخوردها
۳	فرمول بندی مدل	- ساختار بازخوردها - تدوین معادلات ریاضی - تبیین رفتار مدل
۴	شبه سازی	- تبیین رفتار مدل
۵	ارزیابی	- حالات و رفتارهای مدل - تعیین خط‌مشیها و راهبردها
۶	تحلیل سیاست‌ها	- تعیین خط‌مشیها و راهبردها
۷	اجرای مدل	- تدوین الگوهای تصمیم

صحه گذاری و اعتبار مدل در روش پویایی سیستم با توجه به جدول شماره (۲) انجام می‌شود.

جدول (۲) اعتبار یابی مدل

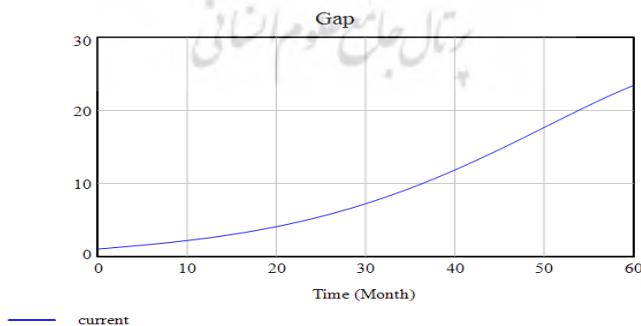
ردیف	آزمون	هدف آزمون	روش
۱	کفایت محدوده مدل	آیا مفاهیم مهم برای شناخت مشکل مورد شناسایی قرار گرفته اند؟ محدوده مدل باید با هدف آن تطبیق داشته باشند. مدل باید شامل عوامل اصلی اثر گذار بر رفتار پدیده باشد.	توسعه نمودارهای زیر سیستم، علی و معلولی و تاثیر و بررسی معادلات
۲	ارزیابی ساختارها	آیا ساختار مدل قادر به توضیح بر مبنای دانش بدست آمده در مورد سیستم می باشد؟ آیا رفتار مدل هنگامی که مدل توسعه می یابد تغییر می کند؟ آیا ساختار مدل با دنیای واقعی سنخیت دارد؟	توسعه نمودارهای علی و معلولی و بررسی معادلات سیستم
۳	سازگاری بین اجزا و ابعاد	آیا معادلات و روابط بدون در نظر گرفتن روابط واقعی پارامترها در جهان واقعی با یکدیگر سازگارند؟	روش های تطبیق اجزا
۴	تخمین پارامترها	آیا مقدار پارامترها با داده های عددی سیستم سازگارند؟ آیا پارامترها نشان دهنده جهان واقعی هستند؟	از روش های قضاوتی مانند مصاحبه، نظریه خبرگان، گروه های متمرکز، آرشیوهای موجود و ...
۵	شرایط حدی	آیا مدل نسبت به تغییرات از خود پایداری نشان می دهد؟ آیا مدل نسبت به تغییرات حدی حساس است و با وجود تغییرات حدی معنی دار باقی می ماند؟ آیا هنگامی که مدل در شرایط حدی قرار می گیرد رفتار مناسبی از خود بروز می دهد؟	پاسخ معادلات و مدل را نسبت به تغییرات حدی به صورت جداگانه و ترکیبی بررسی کنید.

۶	بررسی رفتارهای خلاف قاعده	آیا هنگامی که بخشی از مدل تغییر کند یا حذف شود رفتار خلاف قاعده ای از مدل سر می زند؟	ارزش برخی متغیرها را صفر می کنیم و رفتار مدل بررسی می شود.
۷	تحلیل حساسیت مدل	تغییرات کوچک در متغیرهای مدل منجر به تغییرات کوچک و تغییرات بزرگ منجر به تغییرات بزرگ در رفتار مدل گردد.	تغییر در مقدار متغیرها و بررسی رفتار مدل

راستی آزمایی ساختاری

معیار اول: آیا ساختار و اجزا مدل متناسب با دانش مربوطه در مورد سیستم شکل گرفته است؟ اجزا و نحوه تعامل آن‌ها با یکدیگر ابتدا با استفاده از روش مرور مبانی نظری استخراج شده، سپس مدل سازی صورت گرفته است. در مرحله بعد، نحوه تاثیر گذاری متغیرها بر یکدیگر با استفاده از جلسات متمرکز با نخبگان نظر سنجی مجدد شد و سپس مدل نهایی شده است.

معیار دوم: آیا مدل قادر به بازسازی وضعیت واقعی موجود می باشد و با داده های تاریخی مطابقت دارد؟ رفتار شبیه سازی شده مدل در تطبیق با وضعیت واقعی سیستم می باشد. بر اساس آمارهای منتشر شده شکاف بین دولت و ملت در شرایط فعلی رو به افزایش است و در صورت بی توجهی متولیان امر و عدم اتخاذ تمهیدات لازم، این روند در آینده نیز ادامه خواهد داشت (شکل ۱).

شکل (۱) رفتار متغیر انباشت در وضعیت موجود

راستی آزمایی پارامترها

معیار: آیا پارامترها به درستی انتخاب و تعیین شده اند؟

پارامترهای مدل و تاثیر متغیرهای درون زا و برون زا، در جلسات متمرکز و با استفاده از نظر سنجی از نخبگان و همچنین متخصصین امر، با استفاده از متغیرهای کلامی استخراج شده است.

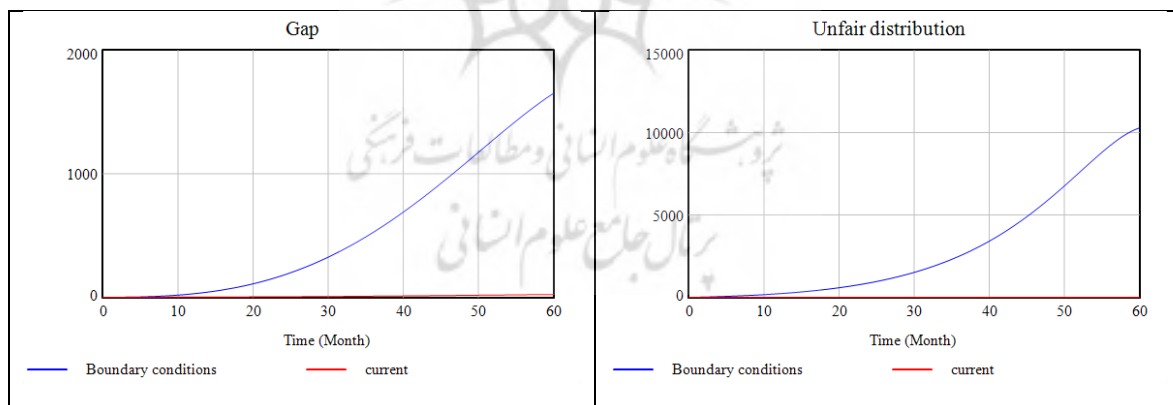
تناسب بین اجرا

معیار: آیا معادلات سیستم نشان دهنده وضعیت واقعی مورد نظر هستند؟

در این زمینه نیز با نظر خواهی از نخبگان در مورد تناسب اجزای مدل ها اطمینان نسبی حاصل شده است.

شرایط حدی

معیار: آیا سیستم هنگامی که در شرایط حدی قرار میگیرد، از رفتار منطقی برخوردار است؟ منظور از شرایط حدی ایجاد تغییرات بسیار زیاد در پارامترهای مدل و مشاهده رفتار مدل می باشد. در چنین شرایطی مدل باید رفتار منطقی و متناسبی نشان دهد. در مدل های توسعه داده شده در تحقیق نیز با تغییرات شدید در پارامترها، رفتار مدل مورد بررسی قرار گرفت که واکنش به تغییرات منطقی بوده است.

شکل (۲) رفتار شبیه سازی شده مدل در شرایط حدی با افزایش ده هزار برابری متغیر

تبعیض در امکانات

همانطور که ملاحظه می‌شود سطح متغیر تبعیض در امکانات در شرایط حدی تا ۱۰۰۰ بار افزایش پیدا کرده است. رفتار مدل در برخورد با این شرایط معقول است و متناسب با افزایش تبعیض، شکاف دولت و ملت هم به مقدار بسیار زیادی افزایش پیدا کرده است.

اعتبار سودمندی و هدفمندی

مدل‌ها به خودی خود الزاما صحیح یا نادرست نیستند. میزان اعتبار مدل‌ها به هدفمندی و سودمندی آنان در تشریح یک موقعیت، یک مساله یا مشکل و ارائه راه حل‌هایی برای رفع مشکل بر میگردد. در این رویکرد، طبق نظر فارستر و سنگه، اعتبار مدل از طریق فرایندی که گام به گام مدل‌ها را قابل استفاده و سودمند برای حل یک مساله می‌نماید، تعیین می‌گردد. مدل‌های تشریح شده در این مساله نیز برای حل مسائل مربوط به ملت-سازي ارائه شده است و حلقه‌های بازخوردی با بهبود وضعیت و حل مشکلات ارتباط می‌یابند.

اعتبار ساختاری

تمامی اجزاء حلقه‌های بازخوردی، ارتباط بین اجزا و معادلات در تطبیق با نظرات متخصصین و خبرگان موضوع و همچنین ادبیات نظری قرار دارد.

اعتبار رفتاری

مدل می‌تواند داده‌های با ثباتی را ایجاد کند و خروجی غیر متعارفی وجود ندارد و به تغییرات در سیاست‌ها نیز جواب منطقی می‌دهد و رفتار خلاف قاعده‌ای در اجزا دیده نمیشود؛ لذا از اعتبار رفتاری برخوردار است.

تست پایداری

هرکدام از حلقه‌های مدل ابتدا به صورت جداگانه و سپس به صورت گروهی شبیه‌سازی شدند. در هیچ مورد رفتار خلاف قاعده‌ای دیده نشد و نمودارهای بدست آمده همه دارای رفتار منطقی و نرمالی بودند.

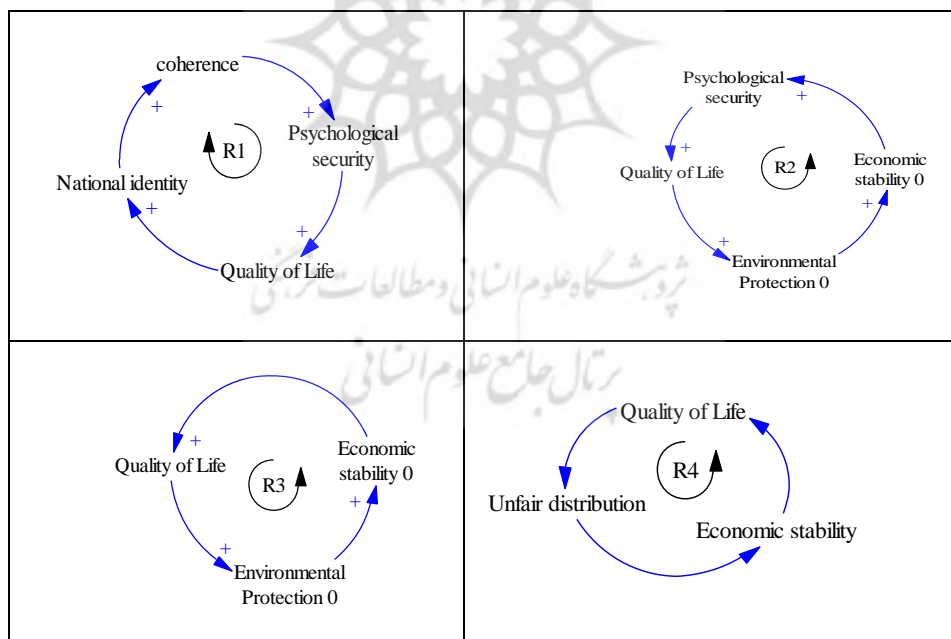
تجزیه و تحلیل داده‌ها

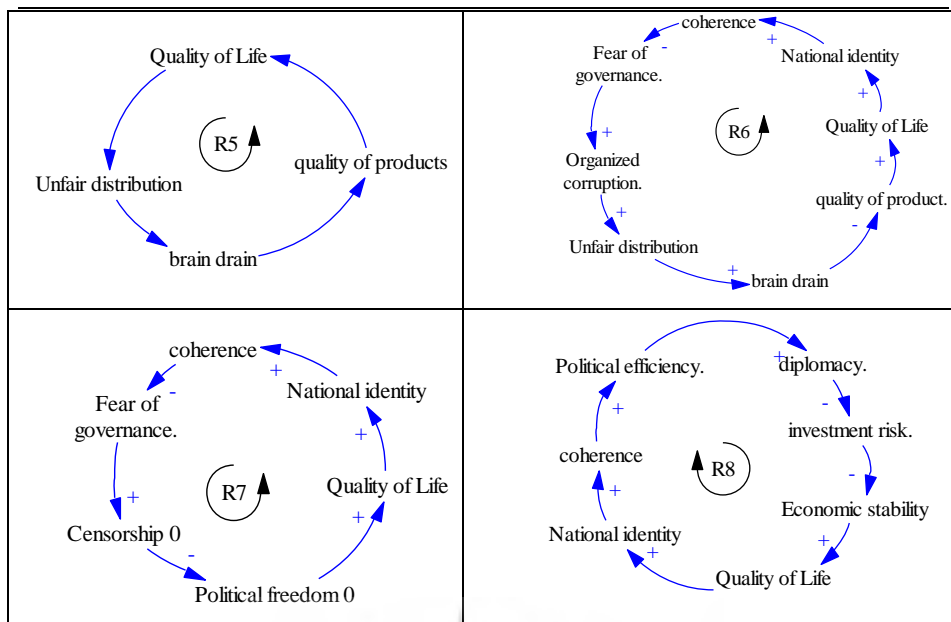
تشکیل حلقه‌ها، شبیه‌سازی و تحلیل با روش پویایی سیستم‌ها

پس از شناسایی عوامل، سیستم با توجه به وضعیت موجود و بر اساس اطلاعات بدست آمده، شبیه سازی و تحلیل شده است. در مدل سازی، ابتدا نمودارهای علی- معلولی طراحی شده و سپس بر اساس آن ها نمودار جریان ساخته شده و پس از تعیین روابط، مدل شبیه سازی شده و رفتار آن مورد تحلیل قرار گرفته است. نمودار جریان برگردان نمودار علی و معلولی به متغیرهای انباشتی (حالت) و متغیرهای تغییر دهنده (نرخ) می باشد. متغیرهای حالت متغیرهایی هستند که در طول زمان کم یا زیاد می شوند و قابلیت ترسیم در طول را دارا می باشند و بر همین اساس می توان رفتار آن ها را مشاهده کرد. برای شروع تحلیل ابتدا مدل مرجع ترسیم گردد.

طراحی مدل مرجع

برای ترسیم مدل مرجع ابتدا باید حلقه های علی-معلولی ترسیم گردد. ترسیم حلقه ها مبتنی بر ادبیات و پیشینه تحقیق و با استفاده از نظر خبرگان مرحله به مرحله صورت گرفته است.

شکل (۳) حلقه‌های علی-معلولی مبتنی بر ادبیات و پیشینه تحقیق

جدول (۳) متغیرهای سیستم و نحوه روابط و تعاملات میان آنها

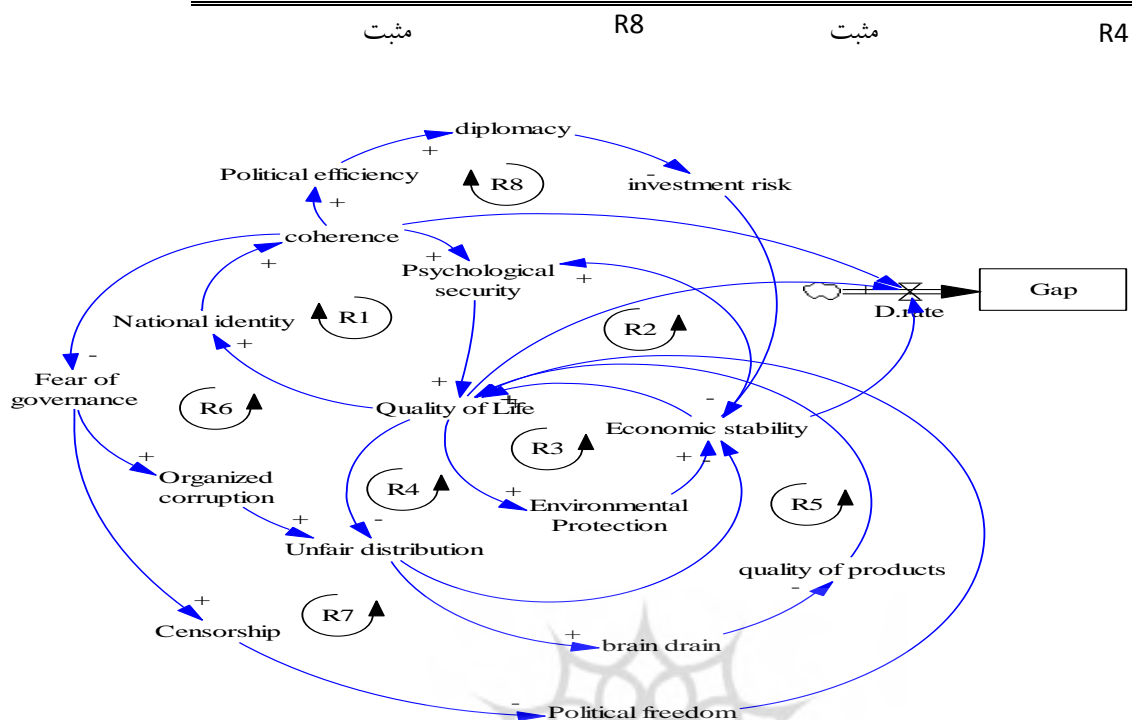
ردیف	متغیر	معادل لاتین	نوع تاثیر	زمان تاثیر	نوع متغیر
۱	شکاف دولت- ملت	Gap	-	فوری	حالت
۲	نرخ کاهش شکاف	D.rate	-	فوری	نرخ
۳	انسجام اجتماعی	Coherence	معکوس	فوری	کمکی
۴	پایداری اقتصادی	Economic Stability	معکوس	فوری	کمکی
۵	کیفیت زندگی و سطح رفاه اجتماعی	Quality of life	معکوس	فوری	کمکی
۶	امنیت روانی جامعه	Psychological security	معکوس	فوری	کمکی
۷	ترس از حاکمیت	Fear of	همسو	فوری	کمکی

			governance	سیاسی	
کمکی	فوری	معکوس	National identity	افتخار به هویت ملی	۸
کمکی	فوری	معکوس	Diplomacy	روابط دیپلماتیک	۹
کمکی	فوری	همسو	Investment risk	ریسک سرمایه گذاری	۱۰
کمکی	فوری	معکوس	Politica efficiency	کارآمدی سیاسی	۱۱
کمکی	فوری	معکوس	Political freedom	آزادی های سیاسی	۱۲
کمکی	فوری	همسو	Censorship	کنترل و سانسور رسانه ای	۱۳
کمکی	فوری	همسو	Organized corruption	فساد اداری سازمان یافته	۱۴
کمکی	فوری	معکوس	Enviromental protection	حفاظت از محیط زیست	۱۵
کمکی	فوری	همسو	Unfair distribution	تبعیض در توزیع امکانات	۱۶
کمکی	فوری	معکوس	Quality of product	کیفیت محصولات و خدمات	۱۷
کمکی	فوری	همسو	Brain drain	مهاجرت و فرار مغزها	۱۸

جدول (۴) تمایلات قطبی حلقه ها

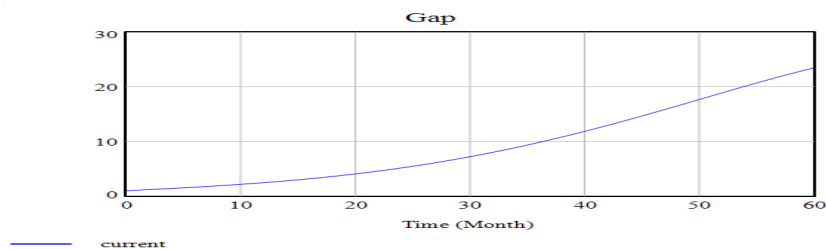
نام حلقه	تمایل قطبی	نام حلقه	تمایل قطبی
R1	مثبت	R5	مثبت
R2	مثبت	R6	مثبت
R3	مثبت	R7	مثبت

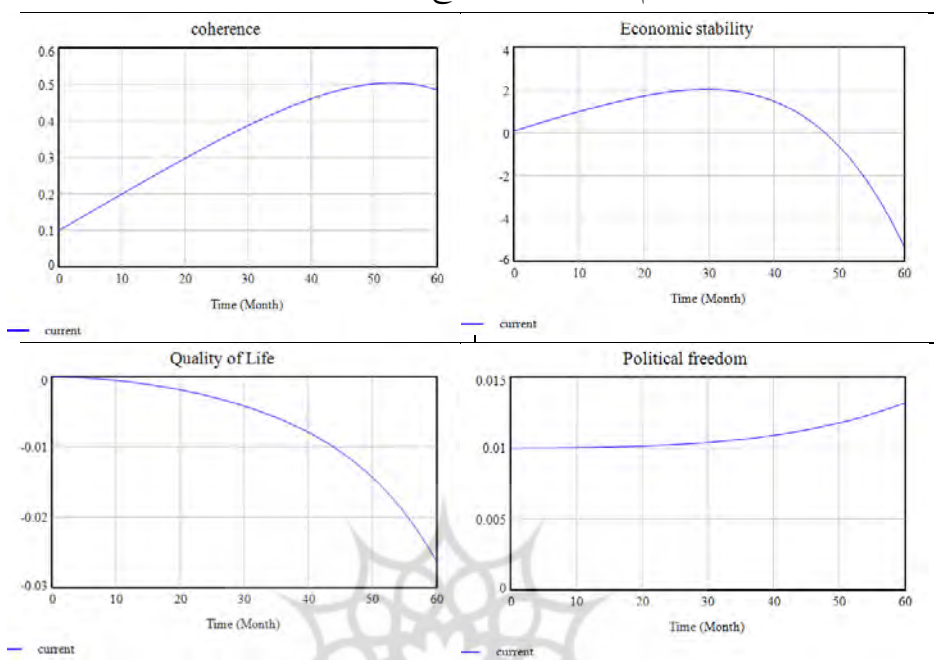
شکل (۴) مدل در حالت مرجع

با اجرای مدل در نرم افزار، رفتار مدل در وضعیت موجود همراه با نمودارهای مربوط به برخی متغیرها در نمودارهای زیر نشان داده شده است. نتایج نشان می‌دهد شکاف بین ملت و دولت در وضع موجود با شیب ملایم صعودی در حال افزایش است و پس از سه سال، شیب صعودی آن افزایش می‌یابد. انسجام اجتماعی نیز تا ۵ سال آینده افزایشی و پس از آن کاهش خواهد بود. ثبات اقتصادی با شیب ملایم در حال افزایش است و پس از گذشت سه سال، با شیب زیادی کاهش می‌یابد. کیفیت زندگی و سطح رفاه اجتماعی بطور پیوسته در حال کاهش است. آزادی سیاسی نیز در پنج سال آتی، افزایش بسیار کم و ناچیزی را نسبت به وضع موجود نشان می‌دهد.

شکل (۵) رفتار متغیر انباشت در حالت مرجع

رفتار سایر متغیرهای سیستم نیز در حالت مرجع در نمودارهای زیر نشان داده شده است.

شکل (۶) رفتار متغیرهای مدل SD در حالت مرجع

سناریو نویسی برای بهبود وضعیت موجود

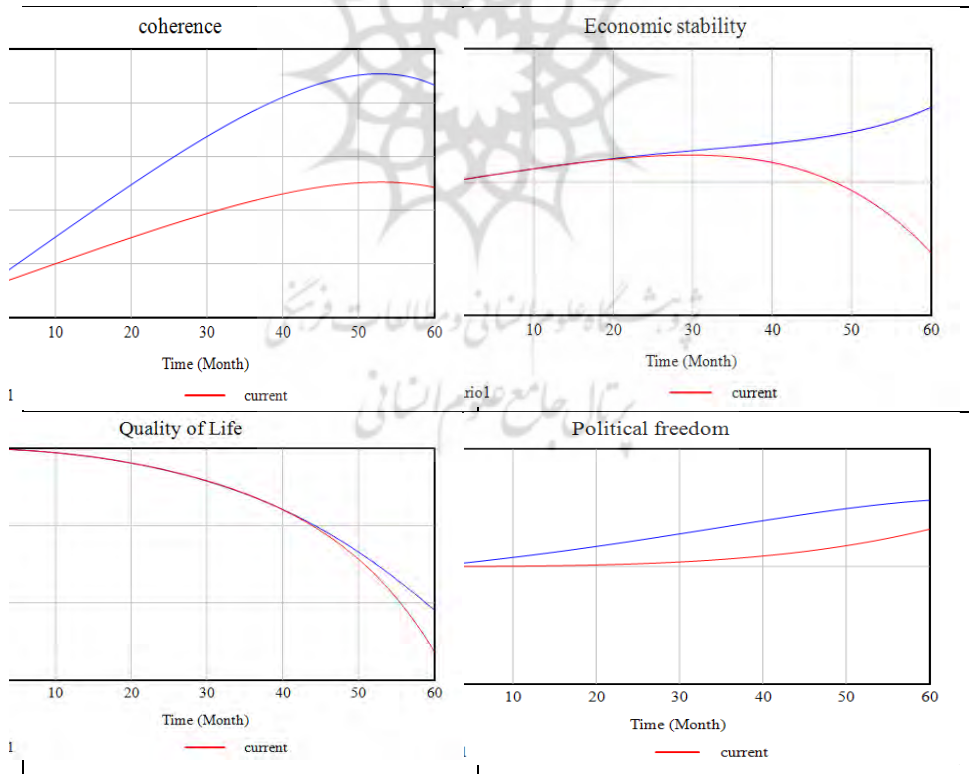
پس از تعیین و اعتباریابی مدل مرجع، سناریوهای مختلف برای متغیرهای مختلف و شرایط مختلف بررسی می‌گردد. برای این کار میزان متغیرها در حالت مرجع بصورت جداگانه یا همزمان با سایر متغیرها، دستکاری شده و تاثیر این تغییرات بر مدل با حالت مرجع مقایسه می‌گردد.

سناریو ۱: بررسی تغییرات متغیر انباشت با افزایش انسجام اجتماعی

در این سناریو سطح متغیر انسجام اجتماعی به میزان دو برابر بهبود می‌یابد تا تاثیر آن بر مدل مرجع سنجیده شود. در نمودار زیر تاثیر این بهبود بر سیستم نشان داده شده است. همچنین تاثیر این سناریو بر سایر متغیرهای مدل نیز ارائه شده است.

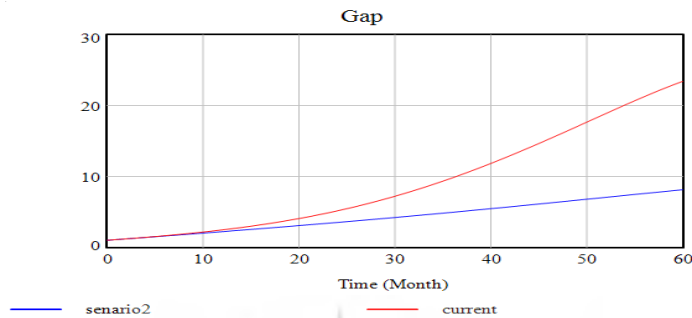

شکل (۷) رفتار متغیر انباشت با افزایش دو برابری سطح انسجام اجتماعی رفتار سایر متغیرهای سیستم در این سناریو نیز در نمودارهای زیر نشان داده شده است. نتایج نشان می‌دهد با افزایش دو برابری سطح انسجام اجتماعی، شکاف بین دولت و ملت پس از گذشت دو سال شروع به کاهش کرده و پس از ۵ سال، کاهش ۱۶ درصدی را نشان می‌دهد. پایداری اقتصادی با گذشت زمان با شیب ملایمی صعودی می‌گردد. سطح کیفیت زندگی نیز در بازه زمانی ۵ ساله، تغییر چندانی نخواهد داشت. این در حالی است که آزادی‌های سیاسی همزمان با بهبود انسجام اجتماعی، با شیب صعودی افزایشی می‌شود.

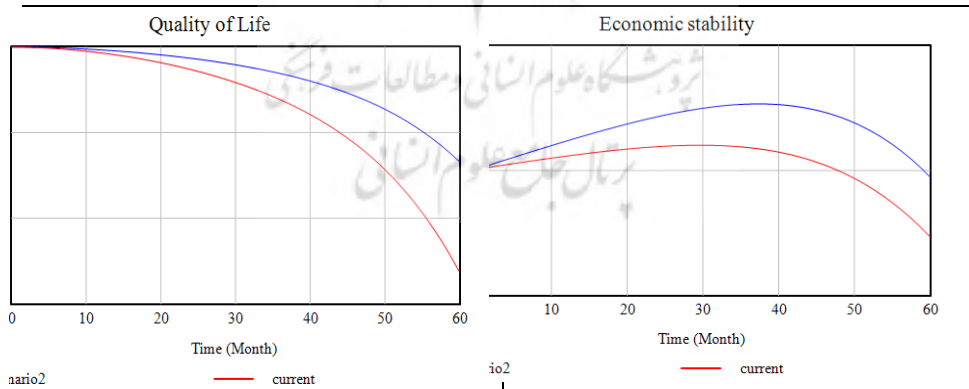
شکل (۸) رفتار متغیرهای مدل SD با افزایش دو برابری سطح انسجام اجتماعی

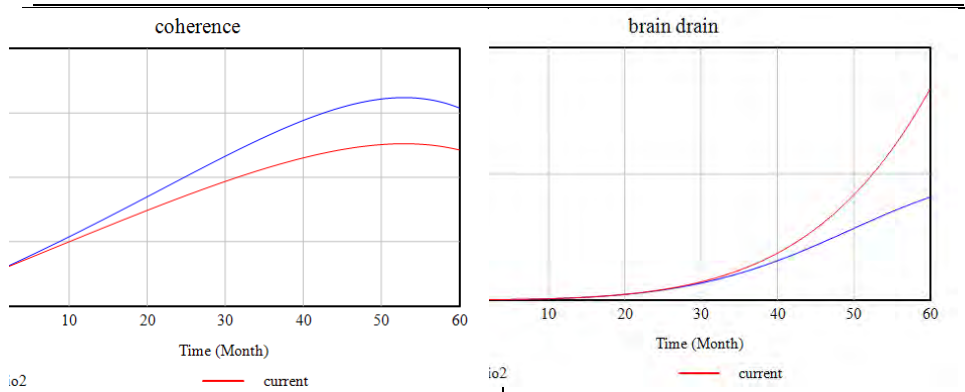
سناریو ۲: بررسی تغییرات متغیر انباشت با افزایش کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی در این سناریو سطح متغیر کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی دو برابر شده است تا تاثیر آن بر مدل سنجیده شود. در نمودار زیر تاثیر این بهبود بر سیستم نشان داده شده است. همچنین تاثیر این سناریو بر سایر متغیرهای مدل نیز ارائه شده است.

شکل (۹) رفتار متغیر انباشت با افزایش دو برابری کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی

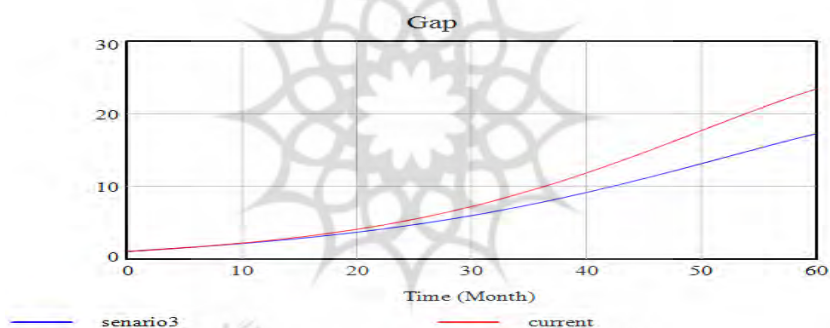
رفتار سایر متغیرهای سیستم نیز در این سناریو در نمودارهای زیر نشان داده شده است. نتایج نشان می‌دهد با افزایش دو برابری کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی، شکاف بین دولت و ملت به میزان ۵۲ درصد کاهش می‌یابد. شیب صعودی پایداری اقتصادی و انسجام اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. همچنین پس از گذشت سه سال، روند مهاجرت و فرارمغزها شروع به کاهش کرده و با گذشت پنج سال تقریباً به نصف می‌رسد.

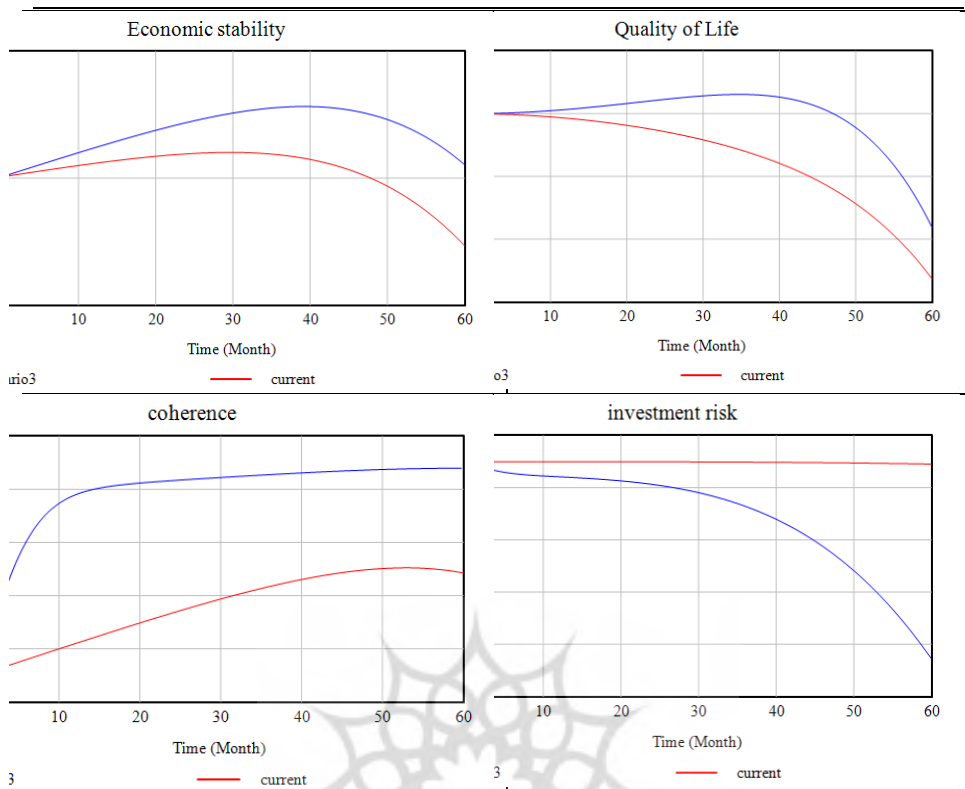
شکل (۱۰) رفتار متغیرهای مدل SD با افزایش دو برابری کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی

سناریو ۳: بررسی تغییرات متغیر انباشت با افزایش پایداری اقتصادی در این سناریو سطح متغیر پایداری اقتصادی دو برابر شده است تا تاثیر آن بر مدل سنجیده شود. در نمودار زیر تاثیر این بهبود بر سیستم نشان داده شده است. همچنین تاثیر این سناریو بر سایر متغیرهای مدل نیز ارائه شده است.

شکل (۱۱) رفتار متغیر انباشت با افزایش دو برابری پایداری اقتصادی

رفتار سایر متغیرهای سیستم نیز در این سناریو در نمودارهای زیر نشان داده شده است. نتایج نشان می‌دهد با افزایش دو برابری پایداری اقتصادی، شکاف دولت و ملت پس از گذشت پنج سال ۲۳ درصد کاهش می‌یابد. شیب صعودی پایداری اقتصادی و کیفیت زندگی اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. انسجام اجتماعی در یک سال اول، با شیب زیادی افزایش می‌یابد و سپس با شیب ملایم و ثابتی افزایش می‌یابد. ریسک سرمایه‌گذاری نیز همزمان با بهبود پایداری اقتصادی، کاهش چشمگیری می‌یابد.

شکل (۱۲) رفتار متغیرهای مدل SD با افزایش دو برابری پایداری اقتصادی

سناریو ۴: بررسی تغییرات متغیر انباشت با کاهش فساد سازمان یافته

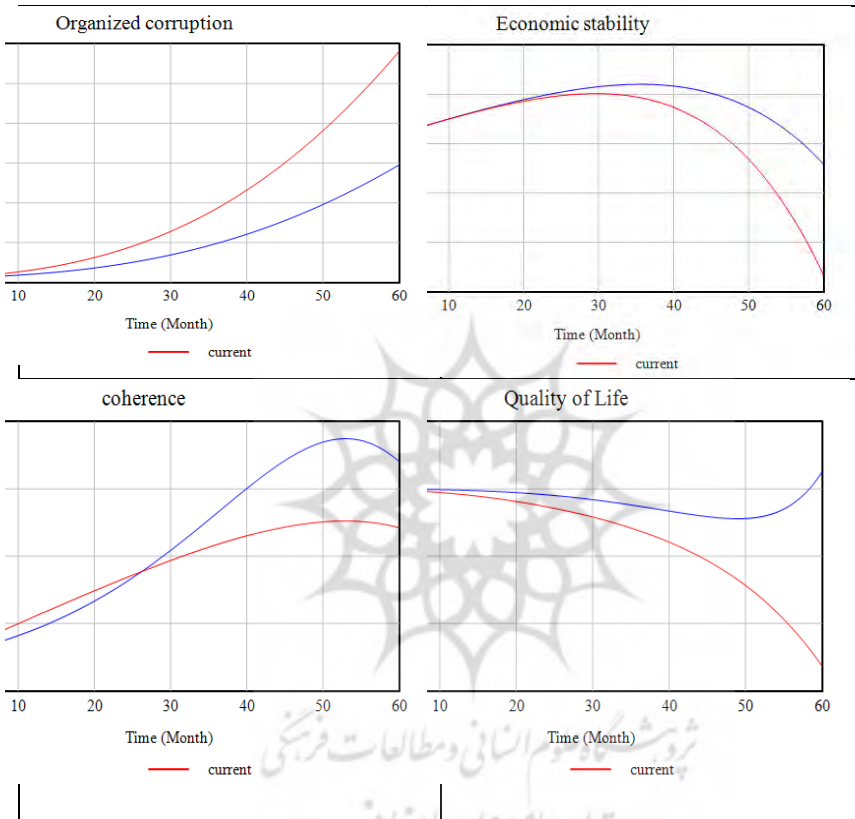
در این سناریو سطح متغیر فساد سازمان یافته به نصف کاهش یافته است تا تاثیر آن بر مدل سنجیده شود. در نمودار زیر تاثیر این بهبود بر سیستم نشان داده شده است. همچنین تاثیر این سناریو بر سایر متغیرهای مدل نیز ارائه شده است.

شکل (۱۳) رفتار متغیر انباشت با کاهش دو برابری فساد سازمان یافته

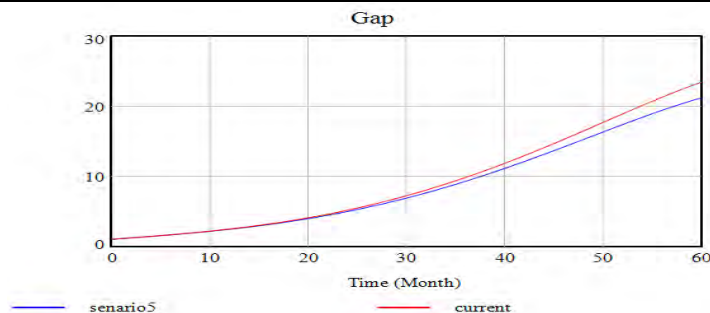
رفتار سایر متغیرهای سیستم نیز در این سناریو در نمودارهای زیر نشان داده شده است. نتایج نشان می دهد با کاهش دو برابری فساد سازمان یافته، شکاف دولت و ملت پس از

گذشت یک سال شروع به کاهش کرده و در مدت پنج سال به میزان ۳۳ درصد کاهش می‌یابد. پایداری اقتصادی در سه سال اول تغییر چندانی نخواهد داشت اما پس از آن به میزان مطلوبی بهبود می‌یابد. انسجام اجتماعی در دو سال اول کاهش ناچیزی نشان می‌دهد و پس از آن بصورت چشمگیری افزایش می‌یابد. کیفیت زندگی اجتماعی نیز بهبود چشمگیری می‌یابد و از سال چهارم به بعد با شیب صعودی زیادی افزایش می‌یابد.

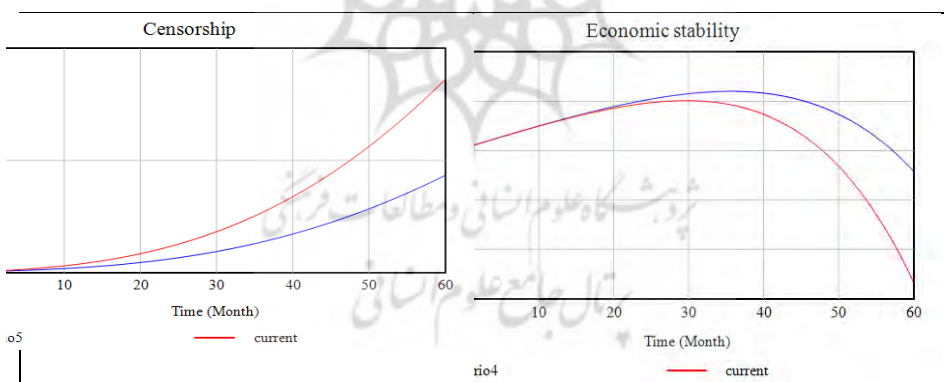
شکل (۱۴) رفتار متغیرهای مدل SD با کاهش دو برابری فساد سازمان یافته

سناریو ۵: بررسی تغییرات متغیر انباشت با کاهش کنترل و سانسور رسانه ای در این سناریو سطح متغیر سانسور به نصف کاهش یافته است تا تاثیر آن بر مدل سنجیده شود. در نمودار زیر تاثیر این بهبود بر سیستم نشان داده شده است. همچنین تاثیر این سناریو بر سایر متغیرهای مدل نیز ارائه شده است.

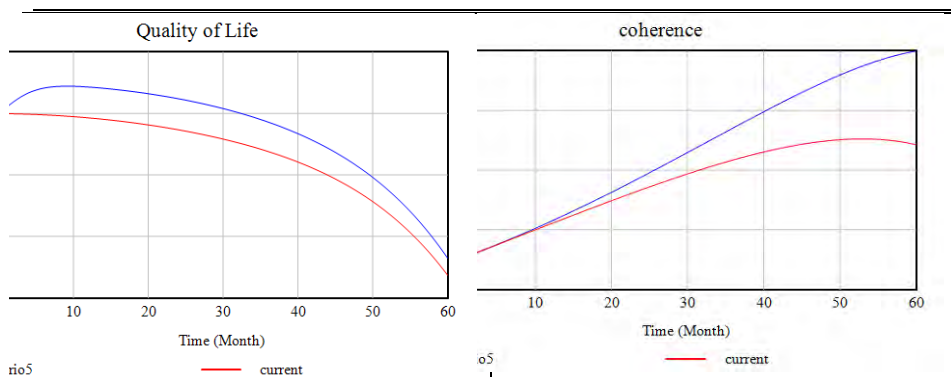

شکل (۱۵) رفتار متغیر انباشت با کاهش دو برابری سانسور

رفتار سایر متغیرهای سیستم نیز در این سناریو در نمودارهای زیر نشان داده شده است. نتایج نشان می‌دهد با کاهش دو برابری سانسور و کنترل رسانه‌ای، شکاف بین ملت و دولت در بازه پنج ساله تغییر چندانی نخواهد داشت و نهایتاً ۶ درصد کاهش می‌یابد. پایداری اقتصادی پس از سه سال بهبود می‌یابد. انسجام اجتماعی با شیب صعودی زیادی افزایش می‌یابد و در پنج سال بهبود چشمگیری یافته و به روند صعودی خود ادامه می‌دهد. کیفیت زندگی اجتماعی نیز در کوتاه مدت صعودی شده و کمی بهبود می‌یابد ولی در نهایت همان روند قبلی را خواهد داشت.

شکل (۱۶) رفتار متغیرهای مدل SD با کاهش دو برابری سانسور

بحث و نتیجه گیری

دولت-ملت‌سازی در ایران با وجود سابقه یک صد ساله، همچنان جوان است و در ابتدای راه قرار دارد. این مهم به دلیل موقعیت برتر عوامل تضعیف کننده دولت-ملت-سازی در ایران نسبت به عوامل تقویت کننده است. همان‌طور که نتایج پژوهش نشان داد، پیشران‌های ملت‌سازی با رویکرد توسعه پایدار، در هفت دسته اجتماعی، اقتصادی، تاریخی، جغرافیایی، زیست محیطی، سیاسی و فرهنگی دسته‌بندی می‌شوند. نتایج این پژوهش با تحقیقات پورعزت (۲۰۱۲)، زرگر (۲۰۲۰)، قوام (۲۰۲۰)، سردارنیا (۲۰۲۰)، بارنمان (۲۰۲۱)، کاظم (۲۰۲۱)، بهاتیا و همکاران (۲۰۱۸) که بر مولفه های سیاسی و فرهنگی ملت سازی تاکید می کنند همسویی دارد. شواهد نشان می دهند ثبات سیاسی مهمترین شاخص کارآمدی دولت مدرن است. «نبود خشونت، انتقال مسالمت آمیز قدرت، مشروعیت، نهادسازی» (ستوده و بدرآبادی، ۲۰۱۹) به نظر می رسد با نگاه به توسعه پایدار، توجه به دو عنصر فرهنگ و سیاست، اهمیت قابل توجهی برای ملت سازی دارد. همان طور که اسمیت (۱۳۸۳) مطرح می کند، در مقابل، ملت و نیروهای اجتماعی، دولت را محصول اراده خود دانسته و در قبال عملکرد آن احساسی مسئولیت نموده و فعالانه در صحنه سیاسی نقش ایفا می کنند.

نتایج این پژوهش می تواند برای برنامه ریزان و خط‌مشی گذاران حوزه های گوناگون سیاسی و فرهنگی، مفید باشد و نگرشی نو به مقوله ملت‌سازی، با تاکید بر جنبه‌های فرهنگی و اجتماعی، به دست دهد. علاوه بر این جهت پژوهش‌های آینده را در جهت

نیل به بررسی جنبه‌های متفاوت فرهنگی و اجتماعی و قابلیت‌های درونزای کشور برای ملت‌سازی، تقویت کند. توجه به پیشران‌های ملت‌سازی در واقع، عامل مهمی در جهت قوام بخشی به خط‌مشی‌های انسجامی دولت و اقدامی مستحکم در راستای انتقال ارزش-های هویت ملی به نسل‌های آینده است، در این بخش ۱۴ مولفه تاثیرگذار بر ملت‌سازی را با نظر خبرگان استخراج نمودیم و به بررسی روابط آن مولفه‌ها با رابطه دولت-ملت پرداخته و سناریوهای مختلف محتمل را بررسی شده است. سناریوهای پیشنهادی بر اساس خروجی سیستم‌های پویا:

سناریو سازی با بهبود انسجام اجتماعی: نتایج نشان داد با توجه به انسجام اجتماعی بالا در جامعه ایران، دولت می‌بایست رای و نظر مردم را در امور دخیل، شکاف بین مردم و مسئولین را رفع، با فساد و ریاکاری مقابله و ارزیابی عملکرد را جایگزین ارزیابی ظاهر و ارزیابی گفتار نماید و با احترام به اصالت مردم در امور، به وکالت از مردم انجام امور نماید، در واقع میزان، رای ملت باشد.

اثرات:

۱. افزایش تعاملات اجتماعی می‌تواند به تقویت احساس اتحاد و همبستگی بین دولت و ملت منجر شود.
۲. ترویج ارزش‌های مشترک و ایجاد تفاهم مشترک بین دولت و ملت را تسهیل می‌کند.
۳. بهبود فرآیندهای اجتماعی می‌تواند منجر به ایجاد یک محیط پویا و هماهنگ در جامعه شود.

تدابیر:

۴. ترویج فرهنگ همکاری و مشارکت اجتماعی.
  ۵. تقویت ارتباطات میان اقشار مختلف جامعه.
  ۶. ارتقاء آموزش‌های ارتباطی و فرآیندهای اجتماعی.
- سناریو سازی با بهبود کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی:** نتایج نشان داد دولت می‌بایست سطح شکاف بین مسئولین و مردم را سریعاً کاهش دهد و با تقویت طبقه متوسط جامعه و ایجاد اشتغال و افزایش حمایت‌های بیمه‌ای، درمانی و مالی به تقویت توان ملت

همت گمارد، همچنین در سطح کلان نیز با فساد و رانت مبارزه نماید و جلوی هدر رفت منابع را گرفته و هزینه مربوطه را در معیشت مردم هزینه نماید، در صورت عدم موفقیت در این راهکار و ادامه روند گذشته، علاوه بر مهاجرت نخبگان صنعتی، هنری و علمی کشور، موجبات تبدیل آنان به به اپوزسیون مخالف را فراهم نموده و نیز افرادی که در کشور مانده‌اند را به مخالفت آشکار و نهان وا می‌دارد و ادامه حضور در این ناحیه به فقر گسترده، دوقطبی شدید جامعه، عدم امنیت جانی و مالی و متعاقباً شورش طبقه ضعیف می‌انجامد.

اثرات:

۱. بهبود شرایط اقتصادی منجر به افزایش درآمد و توسعه اقتصادی جامعه می‌شود.
۲. ارتقاء سطح زندگی شهروندان باعث افزایش رفاه و خوب‌بودن زندگی می‌گردد.
۳. توسعه فرصت‌های اجتماعی به افراد امکان پیشرفت و تحقق اهداف شخصی را می‌دهد.

تدابیر:

۱. ارتقاء سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی جهت ایجاد فرصت‌های شغلی برابر.
  ۲. افزایش سطح تحصیلات و توانمندی‌های شهروندان.
  ۳. ترویج فرهنگ سلامت و زندگی فعال.
- سناریو سازی با بهبود پایداری اقتصادی: نتایج نشان داد حاکمیت می‌بایست با اصلاح سریع نظام اقتصادی و حاکمیت شایسته‌گان بر سیستم اقتصادی و مبارزه گسترده با فساد مسئولین فاسد و ارتباط با جامعه اقتصاد بین‌الملل و رفع تحریمها، کشور را از ناپایداری اقتصادی نجات دهد و نیز با عنایت به خواست مردم در تصمیم‌گیری‌ها، در مسیر ترمیم روابط دولت ملت گام بردارد.

اثرات:

۱. افزایش توانمندی اقتصادی منجر به ایجاد شغل و افزایش درآمد مردم می‌شود.
۲. بهبود مدیریت منابع باعث بهره‌وری بیشتر و کاهش اتلاف منابع می‌گردد.

۳. تحقق توازن بین اقتصادهای مختلف باعث افزایش استقرار و پایداری اقتصاد جهانی می‌شود.

تد/بیر:

۱. ترویج سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه پایدار.

۲. بهبود سیستم مدیریت منابع طبیعی.

۳. تقویت همکاری بین کشورها در زمینه‌های اقتصادی.

سناریو سازی با کاهش فساد سازمان یافته: نتایج نشان داد حاکمیت می‌بایست سریعاً صدای مردم را بشنود و مسیر ارتباط دوسویه را فراهم آورد و با برخورد قاطع با فساد سازمان یافته و گسترده، رانت اطلاعاتی، اختلاس و امثالهم برخورد جدی نماید و با ورود شایستگان بر حلقه قدرت، مسیر تاراج اموال عمومی را ببندد، در صورتیکه شاخص‌های یک حکمرانی خوب را ایجاد و توسعه ندهد با گذشت زمان شاهد زلزله-های سیاسی اقتصادی اجتماعی مهیب‌تر خواهیم بود که کشور را با تهدید جدی جنگ داخلی روبرو می‌کند، همچنین حاکمیت می‌بایست با در دسترس قراردادن رسانه‌های خصوصی آزاد مسیر تبادل اطلاعات و نظارت بر عملکرد مسئولین را فراهم آورد.

اثرات:

۱. کاهش فساد سازمان یافته منجر به افزایش اعتماد عمومی به نظام می‌شود.

۲. تقویت نظام حقوقی و اجتناب از تبعات منفی فساد به سازمان‌ها را شامل می‌شود.

۳. ترسیم مسئولیت‌پذیری‌های سازمان‌ها باعث ایجاد یک فرهنگ مدیریتی ایمن و شفاف می‌شود.

تد/بیر:

۱. افزایش شفافیت در فرآیندهای سازمان‌ها و ادارات.

۲. تقویت نظام حقوقی و اعمال عقوبات سنگین برای کسانی که در فساد مشارکت دارند.

۳. ترویج مسئولیت‌پذیری سازمانی و ایجاد مکانیسم‌های نظارتی قوی.

سناریو نویسی با کاهش سانسور و کنترل رسانه‌ای: نتایج نشان داد کاهش سانسور بر روی انسجام اجتماعی و بالا رفتن سطح آگاهی مردم تاثیر معناداری دارد و نظام سیاسی می‌بایست بستری را جهت فعالیت آزادتر رسانه‌ها فراهم نماید.

اثرات:

۱. افزایش آزادی بیان، باعث افزایش گستره نقدها و انتقادات متنوع در جامعه می‌شود.
۲. ترویج حقوق اطلاع‌رسانی، منجر به اطلاع‌رسانی شفاف‌تر و دسترسی بیشتر به اطلاعات عمومی می‌گردد.
۳. ارتقاء انتقال اطلاعات به سرعت بالا و در دسترس بودن آنها، امکان پویایی بیشتر در جامعه را به همراه دارد.

تدابیر:

۱. تشویق به حفظ آزادی بیان و حقوق اطلاع‌رسانی.
۲. ارتقاء و حمایت از پایگاه‌های اطلاع‌رسانی نهادی و مستقل.
۳. توسعه فرهنگ اطلاع‌رسانی و دسترسی به اطلاعات در جامعه.

انتخاب	ارزیابی	متغیر	عنوان	سناریو	
		حالت شکاف			
سناریوی متوسط	آزادی‌های سیاسی همزمان با بهبود انسجام اجتماعی، با شیب صعودی افزایشی می‌شود	۲۴	بهبود انسجام اجتماعی	مرجع تغییر تفاوت ارزیا بی	۱
		۱۹			
		٪۱۶			
		متوسط			
سناریوی جذاب	پس از گذشت سه سال، روند مهاجرت و فرار مغزها شروع به کاهش کرده و با گذشت پنج سال تقریباً به نصف می‌رسد	۲۴	بهبود کیفیت زندگی و رفاه	مرجع تغییر تفاوت	۲
		۸			
		٪۵۲			

		عالی	اجتماعی	ارزیا بی	
سناریوی مطلوب	انسجام اجتماعی در یک سال اول، با شیب زیادی افزایش می یابد و سپس با شیب ملایم و ثابتی افزایش می یابد	۲۴	بهبود پایداری اقتصادی	مرجع	۳
		۱۷		تغییر	
		٪۲۳		تفاوت	
		مطلوب		ارزیا بی	
سناریوی مطلوب	انسجام اجتماعی در دو سال اول کاهش ناچیزی نشان می دهد و پس از آن بصورت چشمگیری افزایش می یابد.	۲۴	کاهش فساد سازمان یافته	مرجع	۴
		۱۴		تغییر	
		٪۳۳		تفاوت	
		مطلوب		ارزیا بی	
سناریوی ضعیف	انسجام اجتماعی با شیب صعودی زیادی افزایش می یابد و در پنج سال بهبود چشمگیری یافته و به روند صعودی خود ادامه می دهد	۲۴	کاهش سانسور و کنترل رسانه ای	مرجع	۵
		۲۲		تغییر	
		٪۶		تفاوت	
		ضعیف		ارزیا بی	

جدول (۵) خلاصه سناریو های تدوین شده و شناسایی بهترین سناریو

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تعارض منافع
هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

منابع

Ajaebili, C. N. (۲۰۱۵). A CENTURY AFTER AMALGAMATION: REFLECTIONS ON HISTORY AND NATION BUILDING IN NIGERIA, ۲۰۱۴-۱۴۱۴. *Journal of the Historical Society of Nigeria*, ۲۴, ۹۵-۱۷۷. <http://www.jstor.org/stable/۲۴۷۶۸۹۳۱>

- Alix, S. A. (2019). Citizens in their right place: Nation building and mass schooling in nineteenth-century France. *School Acts and the Rise of Mass Schooling: Education Policy in the Long Nineteenth Century*, 145-169. https://doi.org/10.1007/978-3-030-13570-6_7
- Anderson, B. (2001) *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London, Verso. Anderson, Benedict, *Imagined Communities*(London: Verso,1983).
- Asuelime, L. L. E. (2021). Nation-Building, Democratic Transitions and the Military Generals in Zimbabwe and Sudan. *Journal of Nation-building & Policy Studies*, 5(2), 29-46. https://hdl.handle.net/10520/ejc-aa_jonps_v5_n2_a2
- Bhatia, J., Jareer, N., & Mcintosh, R. (2018). Community-Driven Development in Afghanistan: A Case Study of the National Solidarity Programme in Wardak. *Asian Survey*, 58(6), 1042–1065. University of California. DOI:[10.1525/as.2018.58.6.1042](https://doi.org/10.1525/as.2018.58.6.1042)
- Bornman, E. (2021). The Idea of the South African Nation: National versus Subnational Identification and its Implications for National Unity. *Journal of Nation-building & Policy Studies*, 5(2), 47-74. https://hdl.handle.net/10520/ejc-aa_jonps_v5_n2_a3
- Davoodvandi, N., Zargar, A., & Shirzadi, R. (2020). The Interaction of National-Regional Conflicts on Incomplete Nation-Building in Iraq. *International Studies Journal (ISJ)*, 16(4), 157-183. doi: 10.22034/isj.2020.118374 [In Persian].
- Delirpour, Pa.(۲۰۱۴). Nation-building crises and development strategy in Iran, *Political Information*, Vol. ۲۱۸ and ۲۱۷, pp. ۵۳-۰۰. [In Persian]. <https://elmnet.ir/account/login?returnUrl=%Fdoc%F۲۷۰۸۱-۹۲۸۸۹>
- Doi: 10.1017/9781009235471
- farhoodi moghadam, M. R., & ghavam, A. A. (2020). Incomplete Nation-State building based recent Middle East Crisis. *Journal of Politics and International Relations*, 4(7), 279-310. doi: 10.22080/jpir.2020.2955 [In Persian].

- Fenni, Z. (۲۰۰۸). *An income for development, globalization and sustainability*. Publications of the Organization of Geography of the Armed Forces. [In Persian].
- Godarzi, Hossein, 2019, political development and participation of Kurdish society in Iran, *National Studies Quarterly*, No. [In Persian].
- Hamidizadeh, M. 2014. *System dynamics (second edition)*. Shahid Beheshti University - Tehran, Iran, 2014, ISBN: 9789644573187
- Hilali, A. Z. (2022). Nation-Building Process of Pakistan: Traditional and Non-Traditional Challenges. *South Asian Studies*, 37(1).
<http://dx.doi.org/10.1080/00139157.2005.10524444>
<https://doi.org/10.47413/vidya.v2i1.125>
- KADHUM, O. (2021). Iraqi Diaspora Mobilization and the Future Development of Iraq. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/iraqi-diaspora-mobilization-and-the-future-development-of-iraq/>
- Karakhani, M. (۲۰۱۵). Social policy in Iran, the gap between the government and the nation. *Social Sciences Quarterly*, No. ۷. [In Persian].
<https://doi.org/10.22054/qjss.2017.7595>
- Kpessa-Whyte, M., & Tsekpo, K. (2021). The Politics of Nation-building in Sub-Saharan Africa: A Retrospective Analysis of Early Postcolonial Education Policy in Ghana. *Journal of Nation-building & Policy Studies*, 5(1), 5-26. https://hdl.handle.net/10520/ejc-aa_jonps-v5-n1-a1
- Liebisch-Gümüş, C. (2020). Embedded Turkification: Nation Building and Violence within the Framework of the League of Nations 1919–1937. *International Journal of Middle East Studies*, 52(2), 229-244. doi:10.1017/S0020743819000904
- Matil, A. (2003) *Nationalism movement, personalities, concepts*. Translated by: Kamran Khani-Noorlalah Moradi, Tehran: Ministry of Foreign Affairs. [In Persian].
- Meijer, A. J., Lips, M., & Chen, K. (2019). Open Governance: A New Paradigm for Understanding Urban Governance in an Information Age. *Frontiers in Sustainable Cities*, 1 (August), 1–9. Volume 1 - 2019
<https://doi.org/10.3389/frsc.2019.00003>

- Pourezat, A. Taheri Attar, Gh. (۲۰۱۰). Application of good governance for nation building in the light of interdisciplinary studies. *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Humanities*, ۳(۱), ۱۹۳-۱۷۳. [In Persian]. <https://doi.org/۱۰.۷۵۰۸/isih.۲۰۱۱.۰۹.۰۰۶>
- Pourezat, A. Taheri Attar, Gh. and Saadabadi, A. (۲۰۱۲) Nation-building in the thought and ethics of Imam Khomeini's rule, *Islamic Management Quarterly*, (۱) ۲۱. [In Persian]. <https://www.noormags.ir/view/ar/articlepage/۱۰۱۸۸۶۰>
- Rahimi, A. (۲۰۱۶). Nation building strategies and unbalanced development in Iran. *Strategic Studies*, ۲۰(۴(series ۷۸)), ۶۵-۱۰۱. [In Persian]. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/۱۳۲۹۸۴۹>
- Rapanyane, M. B., & Legodi, L. T. (2021). Coups, Rebel Movements, Civil Strife and Ethnic Violence as Symptoms of the Crisis in the Nation-building Process in Central African Republic. *Journal of Nation-building & Policy Studies*, 5(2), 5-28. https://hdl.handle.net/۱۰۵۲۰/ejc-aa_jonps_v۵_n۲_a۱
- Reny, M. E. 2022. Nation-Building and the State's War on Communism: Malaysia Before and After Decolonization.
- Robert, K. W., Parris, T. M., & Leiserowitz, A. A. (2005). What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice. *Environment: science and policy for sustainable development*, 47(3), 8-21. Meijer, A. J., Lips, M., & Chen, K. (2019). Open Governance: A New Paradigm for Understanding Urban Governance in an Information Age. *Frontiers in Sustainable Cities*, 1 (August), 1-9.
- Roelofs P. (2023). *Good Governance in Nigeria: Rethinking Accountability and Transparency in the Twenty-First Century*. Cambridge: Cambridge University Press; 2023.
- Sardarnia, Khaliloullah. (2020). Ethnic-Religious violence in the Arab Middle East in context of the Nation-state crisis. *FUNDAMENTAL AND APPLIED STUDIES OF THE ISLAMIC WORLD*, 2(1), 94-114. SID. <https://sid.ir/paper/270565/en> [In Persian].

- Singh, A. (2023). A THEORETICAL UNDERSTANDING OF GOVERNANCE AND GOOD GOVERNANCE. VIDYA - A JOURNAL OF GUJARAT UNIVERSITY, 2(1), 39-47.
<https://doi.org/10.47413/vidya.v2i1.125>
- Smith, Anthony (2004). Nationalism: theory, ideology, history. Translated by Mansour Ansari. Tehran: Iranian civilization [In Persian].
- Sotoudeh, M., & badrabadi, H. (2019). Investigating the dimensions of political instability in new Iraq; The role of the conflict between particular and general groups in ethnic-religious violence. *Political Science*, 21(Issue 84), 63-92. doi: 10.22081/psq.2019.67122
- Taheri Attar, Ghazaleh, 2013. Designing and explaining the model of sustainable nation building. *Quarterly Journal of Strategic Policy Research*. 7. pp. 33-67. [In Persian].
- Udayashani, E. (2022). A Study of the Modern Trends in the Political Role of the Buddhist Monk in the Nation-building Process of Sri Lanka. Available at SSRN 4186277. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4186277>
- Ugwu, A. K. (2020). A critical approach to the problem of Nigeria and the struggle for nation building. *Sociology Study*, 10(5), 223-51. doi: 10.17265/2159-5526/2020.05.005
- van der Veer, P. (2021). What Transcends the Nation? *Asian Ethnology*, 80(1), 19-30. *Nanzan University*. <https://www.jstor.org/stable/27032437>
- Wilmers, L. (2022). The Local Dynamics of Nation Building: Identity Politics and Constructions of the Russian Nation in Kazan and Ekaterinburg. *Nationalities Papers*, 1-22. <https://doi.org/10.1017/nps.2022.13>
- Zargar, A. (2008). State-nation models; From the European model to the Eurasian model. *Journal of Political Science*, 4(7), 160-97. [In Persian]. SID. <https://sid.ir/paper/174006/fa>

COPYRIGHTS

© 2023 by the authors. Licensee Advances in Modern Management Engineering Journal. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

